

INTEGRATION

Socio-Economic Integration of Refugees and Asylum Seekers

IO1: DIGITAALISET TYÖKALUT LUKUTAIDOA JA KIELELLISTEN
TAITOJEN VAHVISTAMISTA VARTEN

SUOMEN KANSALLINEN RAPORTTI

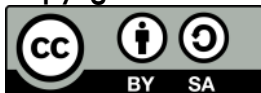

Funded by
the European Union

Projektin tiedot

Projektilyhenne:	INTEGRATION
Projektin koko nimi:	Action for socio-economic integration of refugees and asylum seekers
Koordinaattori:	ANOLF Marche – Italia
Rahoitus:	ERASMUS+ KA2 - Cooperation for innovation and the exchange of goodpractices
Projektinro:	2019-1-IT02-KA204-063302
Projektin verkkosivut:	https://www.integration.eu/
Kansallinen organisaatio:	Learnmera Oy

Copyright © INTEGRATION

This deliverable is licensed under a [Creative Commons Attribution-Share Alike 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/). The open license applies only to final deliverables. In any other case the deliverables are confidential.

Disclaimer:

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union. This document reflects only the view of its author; the EACEA and the European Commission are not responsible for any use that may be made of the information it contains.

Contents

Projektin tiedot	2
Tiivistelmä	4
Johdanto.....	6
Tutkimusmetodologia.....	8
Lingvistinen tausta ja kansallinen tutkimus.....	10
Johtopäätökset.....	21
Viitteet	25

Tiivistelmä

IntegrAction-hankkeen yhteydessä kansainvälisessä raportissa "Digitaaliset työkalut lukutaitoon ja kielitaitojen vahvistamiseen" yksilöidään maahanmuuttajien ja pakolaisten kielelliset tarpeet ja mahdollisuudet neljässä EU:n jäsenvaltiossa (Italiassa, Saksassa, Suomessa ja Kreikassa) myötävaikuttaa laajempaan eurooppalaiseen pyrkimykseen maahanmuuttajien ja pakolaisten sosiaalisen osallisuuden edistämiseksi ja integroimiseksi eurooppalaiseen yhteiskuntaan. Äskettäinen pakolaiskriisi on vakava haaste eurooppalaisille päättäjille, instituutioille ja kansallisille hallituksille, mikä edellyttää, että ne tarjoavat kestäviä ratkaisuja pakolaisten ja maahanmuuttajien aidon integroinnin varmistamiseksi paikallisten kanssa. Yksi suurimmista esteistä on paikallisen kielen tuntemuksen puute. Tämä herättää useita kysymyksiä uusille tulijoille, koska maan äidinkielen tunteminen on keskeistä sosioekonomisen osallisuuden kannalta. Puuttuva kielitaito herättää ongelmia jokapäiväisessä toiminnassa, kuten ostoksissa, pankkitoiminnassa, ystävien hankkimisessa sekä ongelmia tarvittavien palveluiden, kuten terveydenhuollon ja oikeudellisen avun saatavuudessa. Suurin huolenaihe on työllisyys, koska paikallisen kielen taito on usein edellytys työpaikan saamiselle halutulla alalla koulutustasosta tai kokemuksesta huolimatta. Pakolaisilla, joilla on hyvin heikko kielitaito, voi olla ongelmia minkä tahansa työpaikan löytämisessä, kunnes he oppivat ainakin paikallisen kielen perusteet. Sosialisointi ja täysi osallistuminen yhteiskuntaan on usein mahdotonta ilman kielen tuntemusta.

Tässä raportissa keskitytään tutkimaan ja tunnistamaan kunkin kumppanimaan sosiolingvistinen tausta ja toimijoiden sekä maahanmuuttajien ja pakolaisten tarpeet ja ongelmat, joita he kohtaavat lukutaidon ja kielten oppimisen suhteen. Kuten useimmissa Euroopan maissa, kaikilla IntegrAction-hankkeeseen osallistuvilla mailla on suuri määrä maahanmuuttajia ja pakolaisia, joiden on opittava paikallinen kieli saadakseen työpaikan ja voidakseen osallistua yhteiskunnallisella tasolla. Tilastot raportoivat, kuinka merkittävä osa väestöstä kaikissa kumppanimaissa on maahanmuuttajia: 7,1% Suomessa, 7,8% Kreikassa ja 8,7% Italiassa ja 26% Saksassa. Maahanmuuttajien suuri määrä yhteisössä tekee maahanmuuttajien sosiaalisen integraation ja kielitaidon kehittämisen välttämättömäksi ongelmaksi kaikkialla Euroopassa.

Tästä syystä tässä tutkimuksessa analysoidaan myös asiaankuuluvia ja saatavilla olevia tietoja nykyisestä taustasta, käytännöistä ja digitaalisista työkaluista lukutaitoa ja kielitaidon kehittämistä varten, jotka on toteutettu kansallisella tasolla ja jotka on osoitettu maahanmuuttajille ja pakolaisille, mutta myös maahanmuuttajien ja pakolaisten kanssa työskenteleville toimijoille. Kielen oppimisen verkkotyökalujen analyysien perusteella kumppaneiden tutkimat ja projektin lopulliseen työkalupakettiin

sisältyvät resurssit vaihtelevat. Joissakin maissa on paljon enemmän resursseja, etenkin laajemmin käytetyille kielille, kuten saksaksi tai italiaksi. Samanaikaisesti mobiiliteknikan hämmästyttävä kehitys on tehnyt matkapuhelimista olennaisen osan kielen oppimista kaikissa Euroopan maissa, mikä näkyy monissa sovelluksissa, joita kieltenopiskeluun on tarjolla kaikissa kumppanimaisissa. Tutkimuksemme merkittävin ongelma on tarve kohdentumiseen ja räätälöityyn politiikkaan maahanmuuttajien ja pakolaisten kielen oppimisen suhteen. Tarkemmin sanottuna tutkimuksemme osoittaa, että paikallisen kielen opetuksessa ei yleensä ole virallisia opetuskäytäntöjä. Samaan aikaan puuttuu myös lainsäädäntö, joka varmistaa tarvittavan resurssien kohdentamisen, kuten kieltenopetukseen nimetty erikoistunut henkilöstö. Lisäksi maahanmuuttajien ja pakolaisten kielikoulutuksessa tarvitaan kokonaisvaltaisempaa lähestymistapaa, mikä tarkoittaa, että työttömyys, taloudelliset vaikeudet ja terveysongelmat voivat rajoittaa pääsyä kielikoulutukseen.

Tämän raportin ensisijaisena tavoitteena on myötävaikuttaa maahanmuuttajien ja pakolaisten integroitumiseen eurooppalaisiin yhteiskuntiin. Tässä yhteydessä IntegrAction-hanke tarjoaa käytännön työkalupaketin kielten oppimismahdollisuuksista neljässä Euroopan maassa sekä analyysin näiden maiden kansallisesta tilanteesta, joka koskee kunkin maan sosiolinguvistista taustaa sekä maahanmuuttajien ja pakolaisten tarpeita lukutaidon ja kielten oppimisen suhteen.

Johdanto

Euroopasta on viime vuosikymmenien aikana tullut yhä enemmän merkittävien muuttovirtojen kohde. Nykyinen pakolaiskriisi on kuitenkin asettanut eurooppalaisille päättäjille, instituutioille ja kansallisille hallituksille uuden, kiireellisen haasteen löytää kestäviä ratkaisuja pakolaisten ja maahanmuuttajien aidon integraation varmistamiseksi. Integraatiota on tuettava tietoisena siitä, että ensimmäinen este uudelleen perustamiselle on paikallisen kielen tuntemuksen puute. Siksi viranomaisten olisi edistettävä kattavien toimenpiteiden olemassaoloa kielten ja lukutaidon opettamiseen ja oppimiseen.

Euroopan komission tietojen mukaan vuonna 2018 yhteensä 3,9 miljoonaa ihmistä muutti johonkin EU:n 27 jäsenvaltiosta, kun taas 2,6 miljoonaa maastamuuttajaa ilmoitti lähtevän EU:n 27 jäsenvaltiosta. Nämä kokonaisluvut edustavat kuitenkin muuttovirtoja EU:sta ja takaisin, mukaan lukien virtaukset EU:n 27 eri jäsenvaltioiden välillä. Lisäksi vuonna 2018 EU:n 27 jäsenvaltioon tuli arviolta 2,4 miljoonaa maahanmuuttajaa EU:n ulkopuolisista maista. Vuoden 2018 kansallisten lukujen osalta eniten maahanmuuttajia ja maastamuuttajia on Saksassa (893,9 tuhatta) vuonna 2018, jota seuraavat Espanja (643,7 tuhatta), Ranska (386,9 tuhatta) ja Italia (332,3 tuhatta). Yhteensä 22 EU:n 27 jäsenvaltiosta ilmoitti enemmän maahanmuuttoa kuin maastamuuttoa, mutta Bulgariassa, Kroatiaassa, Latviassa, Liettuassa ja Romaniassa maastamuuttajien määrä ylitti maahanmuuttajien määrän.¹

Kun liikkuvuus Euroopassa lisääntyy ja kolmansista maista saapuvien nuorten määrä kasvaa, Euroopan komissio pyrkii varmistamaan, että monikielisyys pysyy keskeisenä osana eurooppalaista hanketta. Sen tavoitteena on lisätä kielten oppimista pakollisen koulutuksen loppuun mennessä monin tavoin: keskittymällä erityisten taitotasojen saavuttamiseen; tuomalla koulutukseen kielitietoisuuden käsite, joka tarjoaa kattavan kehyksen kielen oppimiselle ottaen huomioon yksilön kielitaidon; tunnistamalla ja edistämällä innovatiivisia, osallistavia ja monikielisiä opetusmenetelmiä käyttämällä työkaluja ja alustoja EU:n tasolla, kuten School Education Gateway ja eTwinning.²

Tässä tutkimuksessa erotellaan lukutaidottomuuteen liittyvät ongelmat kielen oppimisesta. Lukutaidon käsite viittaa kykyyn käyttää kirjoitettua kieltä sekä painetuissa että digitaalisissa teksteissä päivittäisen elämän toimien suorittamiseksi, resurssien, palveluiden ja järjestelmien käyttämiseksi, mukaan lukien koulutukseen ja muodolliseen

¹ Eurostat, 2020

² Europa, 2020. eTwinning tarjoaa alustan henkilökunnalle (opettajille, rehtoreille, kirjastonhoitajille jne.), jotka työskentelevät koulussa jossakin mukana olevista Euroopan maista, joka kannustaa kommunikoimaan, tekemään yhteistyötä, kehittämään projekteja, jakamaan ja lyhyesti sanottuna tuntemaan itsensä ja olemaan osa Euroopan jännittävästä oppimisyhteisöstä.
<https://www.etwinning.net/en/pub/index.htm>

tai epämuodolliseen oppimiseen liittyvät, ja olla vuorovaikutuksessa uudessa sosiaalisessa kontekstissa.

Monet ulkomaalaiset aikuiset eivät osaa lukea tai kirjoittaa millään kielellä, vaikka he käyttäisivät erilaisia viestintämuotoja. Jotkut esimerkiksi eivät pysty kirjoittamaan yksittäisiä sanoja kynällä tai lyijykynällä. Toiset voivat kuitenkin ymmärtää symbolin, johon liittyy selittävä teksti.

Ne voidaan jakaa:

- Aakkosia tuntemattomat: joiden äidinkieltä ei kirjoiteta tai se ei ole koulukieli alkuperämaassa
 - Lukutaidottomat: aikuiset, jotka eivät osaa lukea ja kirjoittaa äidinkielellään eivätkä ole koskaan saaneet koulutusta
 - Heikosti lukutaitoiset: aikuiset, joiden äidinkielellä ei ole riittävästi koulutusta tai jotka ovat osittain menettäneet lukutaitonsa kirjoittamisen puutteen vuoksi
- Lukutaitoiset: eri tyyppisiä suhteessa koulutustasoon, äidinkielen, ikään, motivaatioon ja muihin subjektiivisiin ja sosiolingvistisiin muuttujiin.
- Alhaisen kielitaidon omaavilla on edelleen ongelmia vieraiden kielten oppimisessa, mutta he ovat lukutaitoisia omalla kielellään, osaavat lukea paikallisen maan aakkoset, ja siksi heidän on helpompi hankkia vähintään matala tai peruskieli taitoja, vaikka prosessi on hidas.

Kielen oppimisen rooli eurooppalaisessa integraatioprosessissa

Kielellä on keskeinen rooli sekä kotouttamisprosessissa että uuteen maahan saapuvien maahanmuuttajien etnisen ja kulttuurisen identiteetin ylläpitämisessä. Monissa EU-maissa aikuiset maahanmuuttajat oppivat usein paikallisen kielen luonnollisessa ympäristössä vuorovaikutuksessa äidinkielenään puhuvien kanssa, vaikka monet maat investoivat paikallisen kielen opettamiseen järjestelmällisesti maahan saapuville maahanmuuttajille. Yksi tärkeimmistä tekijöistä, jotka asettavat maahanmuuttajan sosiaalisesti heikkoon asemaan, on paikallisen kielen puutteellinen tuntemus, joka vaikuttaa heidän työllistymiseensä ja muihin mahdollisuuksiin yhteiskunnassa. Kielellinen kuilu, toisinaan yhdistettynä heikompaan oikeudelliseen tilanteeseen ja vakaan paikallisen sosiaalisen verkoston puuttumiseen, pakottaa maahanmuuttajan täyttämään alempiarvoisia rooleja ja tehtäviä, usein ilman mahdollisuutta vertikaaliseen sosiaaliseen liikkuvuuteen. Tässä tutkimuksessa tarkastelemme kunkin kumppanimaan sosiolingvististä taustaa ja huomattavimpia ongelmia, joita toimijat, samoin kuin maahanmuuttajat ja pakolaiset itse kohtaavat lukutaidon ja kielten oppimisen suhteen.

Tutkimusmetodologia

Tool4aLL-alustan eli IntegrAction-hankkeen ensimmäisen tuotteen kehittämiseksi tehtiin kansallinen tutkimustyö analysoidakseen toimijoiden ja pakolaisten kielitilannetta ja oppimistarpeita kussakin kumppaniorganisaatioiden edustamassa maassa. Tässä esitellään Suomen kansallinen tutkimus. Työkalupaketti on jaettu kahteen pääosaan: ensimmäinen osio, joka sisältää kansallisen tutkimustyön, tarjoo esittelyn ja analyysin asiaankuuluvista ja käytettävissä olevista tiedoista olemassa olevasta kielitaustasta ja oppimiskäytännöistä, ja toinen osio, jossa luetellaan mainitsemisen arvoiset työkalut lukutaidon kehittämistä ja kielitaidon vahvistamista varten kansallisella tasolla maahanmuuttaja- ja pakolaisryhmien hyväksi.

Tarkemmin sanottuna tiedonkeruun perusmenetelmät työpöytätyössä ovat seuraavat:

- Toissijaiset tiedot, jotka on kerätty aiemmin tai kerätty muihin tarkoituksiin kyseisten kansallisten tutkimustavoitteiden lisäksi. Tämän tyyppisiä tietoja on jo saatavana eri muodoissa useista lähteistä. Toissijaiset tiedot voivat johtaa sisäisen ja ulkoisen toissijaisen tiedon tutkimukseen. Toisaalta sisäinen toissijainen tutkimus viittaa yrityksen, organisaation tai sisäisiin institutionaalisiin lähteisiin (aiemmat tutkimukset, toimintaan liittyvät tiedot jne.), jotka voidaan helposti saavuttaa ja kohdistaa uudelleen eri näkökohtia koskevia tutkimuskysymyksiä tarkasteltaessa.
- Ulkopuolinen toissijainen tutkimus, joka edustaa tutkimusta, jossa käytetään olemassa olevaa tietoa tietystä tutkimuskohteesta, joka on lähtöisin:
 - valtion virastoista (kansalliset tilastoviranomaiset) ja muista virallisista kansallisista lähteistä
 - julkaistuista tutkimusraporteista eri kansainvälisiltä järjestöiltä (IOM, UNHCR),
 - kansainvälisiltä ja hallitustenvälisiltä virastoilta (Euroopan unioni, IMF, Maailmanpankki jne.),
 - Internet-lähteistä jne.

Työkalututkimus on tehty verkossa sen selvittämiseksi, mitä on saatavilla Internetissä suomen opiskelua varten, sekä tutustumalla erilaisiin sovelluksiin (esim. Appstore, Google Store)

Tämän raportin pääosa on jaettu kolmeen pääosaan:

- 1) Tilanneanalyysi
- 2) Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden kanssa työskentelevien toimijoiden, kouluttajien ja opettajien tarpeet
- 3) Kansallisten digitaalisten työkalujen kartoitus maahanmuuttajien ja pakolaisten kielen oppimisessä.

Suomen tapaustutkimuksen analyysi ja toimitetut tiedot sisältävät seuraavat:

- Sosiolingvistisen taustan kuvaus ja analyysi. Tämä on lyhyt kuvaileva tutkimus yhteiskunnan ominaisuuksista ja vaikutuksesta kieleen; mukaan lukien kulttuurinormit, odotukset ja asiayhteys kielen käyttötavasta
- Esittely maahanmuuttajien ja pakolaisten pääasiallisesti puhumista kielistä. Erityisesti tilastot ja asiaankuuluvat tiedot pakolaisten tai maahanmuuttajien yleisimmin puhutuista kielistä.
- Esitetään ja analysoidaan maahanmuuttajien läsnäoloa ja piirteitä suhteessa kansalliseen väestömäärään. Erityisesti tiedot ulkomaalaisryhmistä, jotka muodostavat suurimman osan maahanmuuttajista alkuperän mukaan maassa.
- Virastojen, tutkijoiden, opettajien ja kielten oppijoiden esille tuomat tosiseikat ja analyysit eri viranomaisten toteuttamien erityisten kielikoulutusohjelmien (kuuntelu, puhuminen, kirjoittaminen ja lukeminen) painopisteistä.
- Kuvaus ja analyysi monista ongelmista ja vaikeuksista, joita kielitoimijat kohtaavat maahanmuuttajien / pakolaisten kielen oppimisprosessissa kansallisella tasolla.
- Kuvaus ja analyysi mahdollisista parannusalueista, jotka koskevat toimijoiden tietämystä maahanmuuttajien / pakolaisten kieltenopetusprosesseista
- Esitetään ja analysoidaan tärkeimmät ongelmat, joita pakolaiset ja turvapaikanhakijat kohtaavat lukutaidon oppimisessa.
- Esitetään ja analysoidaan tärkeimmät kielen oppimiseen liittyvät ongelmat, joita pakolaiset ja turvapaikanhakijat kohtaavat.

Kansallisten digitaalisten työkalujen kartoitus lukutaitoa ja kielitaidon vahvistamista varten on kehitetty luomalla luettelo työkaluista kutakin kumppanimaata kohti, ja se on saatavana IntegrAction-projektin verkkoalustalla. Tässä esitellään suomen kielen opiskelua varten kerätyt työkalut.

Lingvistinen tausta ja kansallinen tutkimus

Suomen tilanneanalyysi

Tämä osa pyrkii vastaamaan kysymyksiin, jotka koskevat Suomen sosio-kiellellistä taustaa ja koulutusympäristöä. Siinä tunnistetaan tärkeimmät kielet, joita maahanmuuttajat ja pakolaiset puhuvat kumppanimaissa, ja pohditaan maahanmuuttajien läsnäoloa ja kansalliseen väestöön liittyviä piirteitä sekä kartoitusta ja pakolaisten ja maahanmuuttajien kielen oppimista.

Suomen sosiolingvistinen tausta ja koulutusympäristö

Suomi on kaksikielinen maa, ja ruotsi on historiallisista syistä toinen virallinen kieli Suomessa. Ruotsinkielisiä on noin 5,2 % Suomen väestöstä. Myös saamen kieli, jota alkuperäiskansa eli saamelaiset puhuvat Pohjois-Suomessa, on virallinen kieli, jota saamen puhujilla on oikeus käyttää virallisissa asioissa. Suomessa on noin 10 000 saamenkielistä. Noin 7,1 % Suomen asukkaista on ulkomaalaistaustaisia, ts. He puhuvat muuta kieltä kuin suomea, ruotsia tai saamea.

Suomi on korkeasti koulutettu maa, ja lähes koko Suomen väestö on lukutaitoista, vaikka onkin lukutaidon eri tasoja, joissa on parantamista. Suomessa peruskoulutuksen suorittaminen on pakollista³. Vuonna 2018 40 %:lla suomalaisista ja 26 %:lla ulkomailla syntyneistä oli keskiasteen tutkinto peruskoulututkinnon lisäksi. 36 %:lla suomalaistaustaisista oli korkeakoulututkinto ja ulkomailla syntyneistä tämä osuus oli 25 %. Joissakin tapauksissa ulkomailla suoritettuja tutkintoja ei ole kirjattu, mikä voi vaikuttaa tilastoihin⁴.

Maahanmuuttajien ja pakolaisten pääasiallisesti puhumat kielet

Vuoden 2018 lopussa Suomessa asui melkein 392 000 ulkomaisten kielten puhujaa eli 7,1 prosenttia koko väestöstä. Henkilöitä, joiden kieli on muu kuin suomi, ruotsi tai saamen kieli, pidetään vieraskielisinä. Määrä kasvoi yli 18 500 edellisestä vuodesta eli 4,9 prosenttia edellisestä vuodesta⁵.

Venäjä on yleisin vieras kieli. Vuonna 2019 yli 81 000 ihmistä puhui äidinkielenä venäjää. Venäjä on naapurimaa, jolla on pitkä ja monipuolinen historia Suomen kanssa, ja monet

³ Suomen peruskoulu koostuu pakollisesta perusopetuksesta (arvosanat 1–9), eikä toisen asteen opintoja voida jatkaa ilman peruskoulututkintoa: <https://minedu.fi/en/comprehensive-school>

⁴ Tilastokeskus

⁵ https://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto_en.html

venäläiset ovat muuttaneet Suomeen satojen vuosien aikana, pääasiassa tietyille Itä- ja Pohjois-Suomen alueille. Toiseksi yleisin kieli on viro, jota puhuu lähes 50 000 ihmistä. Viro on myös lyhyen matkan päässä vesiteitse, monet virolaiset muuttavat tai tulevat Suomeen, esim. työmahdollisuuksien vuoksi. Seuraavaksi suurimmat kieliryhmät ovat arabia, englanti, somali, kurdi, persia, kiina, albaani ja vietnam.

Viime aikojen irakilaisten ja syyrialaistaisten pakolaisten lisäksi Somalian poliittiset pakolaiset ovat saapuneet Suomeen 1990-luvun alkupuolelta lähtien, ja nyt toinen sukupolvi on suomenkielisiä ja integroitunut paremmin suomalaiseen yhteiskuntaan. Tästä syystä Somalia on viidenneksi puhuttu vieras kieli Suomessa⁶.

Maahanmuuttajien läsnäolo ja ominaisuudet suhteessa kansalliseen väestöön

Kuten edellä todettiin, noin 7,1 % (392 000 ihmistä) suomalaisista on ulkomaalaistaustaisia, ts. he puhuvat muuta kieltä kuin suomea, ruotsia tai saamea. Tämä määrä on kasvanut viime vuosikymmenen aikana, koska muuttovoitto on viime vuosina ollut 12 000-16 000 ihmistä vuodessa. Myös maastamuutto on lisääntynyt, mutta huomattavasti vähemmän kuin maahanmuutto⁷.

Muut kuin suomen, ruotsin ja saamen kieli, joita Suomessa puhuttiin 31.12.2019⁸: Taulukko 1

Venäjä	81 606	1.5%
Viro	49 427	0.9%
Arabia	31 920	0.6%
Englanti	22 052	0.4%
Somali	21 920	0.4%
Kurdi	14 803	0.3%
Persia/ farssi	14 118	0.3%
Kiina	13 064	0.2%
Albania	11 806	0.2%
Vietnam	11 094	0.2%

⁶ https://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto_en.html

⁷ https://www.stat.fi/til/muuti/2016/muuti_2016_2017-05-17_tie_001_en.html

⁸ <http://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/vieraskieliset.html>

Suomen kokonaisväestö 31.12.2019 oli 5 525 292. Vieraskielisten kokonaisväestö oli 391 746 = 7.0 %.

Pakolaisten ja maahanmuuttajien lukutaitoon ja kielitaitoon liittyvä tilanne Suomessa

Maahanmuuttajaväestön koulutusrakenne Suomessa on jaettu korkeasti koulutettuihin ja heikosti koulutettuihin maahanmuuttajiin. Vuosina 2014-2015 tehdyn UTH-tutkimuksen mukaan 40 % 25-54-vuotiaista maahanmuuttajista oli korkeasti koulutettuja, kun taas 25 % oli suorittanut korkeintaan peruskoulun⁹. Noin 10 % turvapaikanhakijoista on korkeasti koulutettuja, mutta arvioiden mukaan noin viidesosa Suomeen saapuvista turvapaikanhakijoista on lukutaidottomia. Erityisesti aikuiset maahanmuuttajat, sekä vapaaehtoiset että pakolaiset ja turvapaikanhakijat, muodostavat Suomessa hyvin heterogeenisen ryhmän, ja siksi aikuisten maahanmuuttajien kielikoulutus asettaa monia haasteita¹⁰. Kuten tässä todetaan, suomi toisena kielenä -kurssit ja suomen kielen opetus Suomessa vaihtelevat. Oikeiden kurssien löytäminen oikeille ihmisille ei ole aina helppoa, koska maahanmuuttajaoppijoiden taso vaihtelee suuresti. Joillakin heistä on hyvin heikot lukutaidot ja he saattavat tarvita tukea lukemisen lisäksi myös latinalaisten aakkosten kanssa. Latinalaisten aakkosten tuntemuksen vahvistaminen sisältyy osana maahanmuuttajille tarjottavaa kotouttamiskoulutusta, jota on kuvailtu alla¹¹.

Integraatiokoulutusta ja valmistettavaa koulutusta tarjotaan Suomeen saapuville maahanmuuttajille ja pakolaisille. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen hankkima integraatiokoulutus, joka on järjestetty työmarkkinakoulutuksena tai jota tarjoavat eri koulutuksen järjestäjät, pääasiassa aikuiskoulutuslaitokset, koostuu useista moduuleista, jotka keskittyvät suomen kieleen, yhteiskuntatietouteen, työllisyyteen ja työelämätaitoihin¹².

Maahanmuuttaja- ja pakolaislapsilla on oikeus ja velvoite käydä peruskoulua, jossa heidän pitäisi saada tukea, ja he voivat myös osallistua enintään vuoden kestäviin valmisteleviin opintoihin, jotka koostuvat suomen kielen opinnoista ja muiden keskeisten käsitteiden opettamisesta. kouluaineet. Jokaiselle lapselle tarjotaan henkilökohtainen

⁹ <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/kotoutuminen-ja-osallisuus/koulutus-ja-kielitaito>

¹⁰ <https://www.kaleva.fi/lindstrom-islle-lukutaidottomien-turvapaikanhakijo/1773784>,
<https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/kotoutuminen-ja-osallisuus/koulutus-ja-kielitaito>

¹¹ https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/188626_koto_koulutusmalleja_2017_final.pdf

¹² https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/188626_koto_koulutusmalleja_2017_final.pdf

opintosuunnitelma, ja he osallistuvat kykyjensä mukaan tavanomaiseen kouluopetukseen. Valmistavien opintojen järjestäminen on sen kunnan ja koulun vastuulla, johon lapset määrätään¹³. Koululaisille opetetaan usein, vaikka ei aina, myös näiden äidinkieltä. Aikuisilla maahanmuuttajilla on oikeus valmistaviin opintoihin peruskoulututkintoa varten, jos heillä ei ole suomalaista järjestelmää vastaavaa tutkintoa, ja he voivat myös osallistua eri oppilaitosten tarjoamiin ammatillisen koulutuksen perehdyttämiskursseihin (ns. Valma-koulutus) ¹⁴.

Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden kanssa työskentelevien toimijoiden, kouluttajien ja opettajien tarpeet

Tässä osiossa määritetään huomattavimmat ongelmat, joita toimijoilla on maahanmuuttajien ja pakolaisten kielen oppimisen suhteen, ja mitä voitaisiin tehdä toimijoiden tiedon parantamiseksi maahanmuuttajien ja pakolaisten kielen oppimisen suhteen. Tutkimuksessa tunnistetaan pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden tärkeimmät lukutaitoon ja kielten oppimiseen liittyvät ongelmat.

Toimijoiden¹⁵ pääasiassa kohtaamat vaikeudet maahanmuuttajien/pakolaisten kielenoppimisen suhteen Suomessa

Koska maahanmuuttajat ja pakolaiset ovat hyvin heterogeeninen ryhmä, heidän kanssaan työskentelevät toimijat – kuten opettajat, kouluttajat ja virkamiehet – kohtaavat monia haasteita. Monilla maahanmuuttajilla, etenkin turvapaikanhakijoilla / pakolaisilla, voi olla heikko koulutus ja valtavat kulttuurierot sekä traumaattiset kokemukset taustalla. Tämä tilanne vaatii työtä ja poikkeuksellista huomiota auttamaan heitä suomen kielen taidoissa sekä tukemaan opinnoissa. On olemassa ohjelmia ja perehdyttämiskoulutusta¹⁶, jotka auttavat maahanmuuttajia integroitumaan Suomen koulutusjärjestelmään, kuten valmistavat kurssit (järjestetään edellä kuvattuna työmarkkinakoulutuksena) ja ilmainen peruskoulutus peruskoulututkinnon suorittamiseksi (yleensä koulutuksen järjestävät keskiasteen koulut

¹³ <https://www.hel.fi/maahanmuuttajat/fi/kasvatus-ja-koulutus/koululaiset/valmistava-opetus/>

¹⁴ <https://minedu.fi/maahanmuuttajien-koulutuksen-kehittaminen>

¹⁵ Toimijoilla tarkoitamme henkilöitä, jotka työskentelevät pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottopalveluissa, mutta myös kaikkia niitä, jotka työskentelevät ulkomaisten käyttäjien kanssa laitoksissa, kouluissa, julkisissa palveluissa jne.

¹⁶ https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/188626_koto_koulutusmalleja_2017_final.pdf

aikuisille)¹⁷. Tutkinto auttaa aikuisia maahanmuuttajia ja pakolaisia suorittamaan toisen asteen tutkinnon. Monet ammatilliset oppilaitokset, esim. Vantaan ammattikorkeakoulu Varia, tarjoa nimenomaan maahanmuuttajille suunniteltua opetusta, joka valmistaa heitä opiskelemaan ammatillista koulutusta varten ja opettaa heille kyseisen tutkinnon osia ja myös suomen kieltä. Tämä koulutus varmistaa, että heillä on riittävä kielitaito tavallisen ammatillisen koulutuksen suorittamiseen¹⁸. Nämä ohjelmat eivät ole yhtenäisiä, ja suomen kielen kurssit vaihtelevat, ja tarjonta on hajautettua. Suomenkielisen koulutuksen tulisi olla monipuolisempaa ja tarjolla tulisi olla erilaisia vaihtoehtoja (esim. eri tasot, ajan sitoutuminen, hintaluokka).

Työmarkkinakoulutuksena järjestetty tai eri aikuiskoulutuslaitosten järjestämä kotoutumiskoulutus voi joskus olla haastavaa resurssien takia, eivätkä lainmukaiset moduulit aina riitä suomen kielen oppimiseen vaaditulle tasolle työllisyyden takaamiseksi. Suomen kielen jatkokurssit saattavat olla joillekin maahanmuuttajille liian kalliita ja vaikeita, ja tämä asettaa haasteita heidän työllensä ja integroitumiseen suomalaiseseen yhteiskuntaan.

Lisäksi InterTrainE Erasmus+ -tutkimushankkeen mukaan maahanmuuttajille suomen kieltä opettavilla kouluttajilla on myös erilainen tausta ja kokemus, eikä maahanmuuttajaopiskelijoiden kanssa työskenteleville ole johdonmukaista koulutusta kulttuurienvälisessä tai monikulttuurisessa johtamisessa. Siksi monet kouluttajat eivät ole valmiita maahanmuuttajien kanssa työskentelemisen haasteisiin.¹⁹

Maahanmuuttokontekstissa kielitaito, jolla on vivahteita (kieli oppimisen kohteena ja välineenä), maahanmuuttajan saaman kouluopetuksen laatu ja määrä, tiedon puute ja psykologisen ylikuormituksen riski ovat merkittäviä tekijöitä, jotka on otettava huomioon maahanmuuttajien kielikoulutuksen suhteen.²⁰

Parannuksia, joita voidaan tehdä maahanmuuttajien ja pakolaisten kieltenoppimisen parissa työskentelevien toimijoiden tietämyksen suhteen

On välttämätöntä lisätä suomen kieli toisena kielenä -opettajien koulutusta, koska joillakin opettajilla on vain vähän tai ei lainkaan muodollista koulutusta.

¹⁷ <https://www.hel.fi/maahanmuuttajat/fi/kasvatus-ja-koulutus/aikuisten-perusopetus/>

¹⁸ Valmistavia kurseja ja toisen asteen kurseja tarjoavat eri oppilaitokset, esim. <https://sivistysvantaa.fi/varia/artikkelit/varia/maahanmuuttajakoulutus.html> ja <https://www.takk.fi/fi/koulutukset/ammattialat/kotoutumiskoulutus/>

¹⁹ <http://intertraine.eu>

²⁰ <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-lokakuu-2019/aikuisten-maahanmuuttajien-oppimisen-tuen-kehittaminen>

Opettajankoulutuksen sekä muiden maahanmuuttajien kanssa työskentelevien toimijoiden koulutuksen tulisi myös sisältää enemmän tietoa kulttuurisesta kompetenssista. Muissa hankkeissa tehty tutkimus osoittaa, että maahanmuuttajien kanssa työskentelevien tai maahanmuuttajien opettajien / kouluttajien kulttuurisen kompetenssin koulutus on usein hajanaista. Erikoistuminen ei aina sisälly opettajien koulutukseen, eikä sitä ole riittävästi (InterTrainE Erasmus + -hankkeen raporttien mukaan) ²¹.

InterTrainE-projektissa tehtyjen raporttien mukaan opettajilla olisi oltava käytännön tietoa sekä tietoa maahanmuuttajien taustoista, kulttuurista ja jopa kielistä. Olisi myös välttämätöntä osata hallita monikulttuurisia ryhmiä, käydä vuoropuhelua, osoittaa hienotunteisuutta ja tarjota asianmukaista tukea. Kulttuurienvälinen viestintä ja viestintä yleensä ovat myös ratkaisevan tärkeitä maahanmuuttajien kanssa työskenteleville opettajille²². Jopa Suomen koulutusalan ammattiliitolla on samanlaisia suosituksia maahanmuuttajien kanssa työskentelevien opettajien kielenopetuksen laadun ja monikulttuurisen osaamisen parantamiseksi²³. Kaikki nämä asiat olisivat tärkeitä myös suomen kielen opettajille, maahanmuuttajien ja pakolaisten motivoimiseksi sekä luomaan parempia yhteyksiä heihin ja ansaitsemaan heidän luottamuksensa. Monet laitokset tarjoavat opintojaksoja tai -kurseja kulttuurisesta kompetenssista tai monikulttuurisesta koulutuksesta Suomessa. Esimerkkinä mainittakoon Metropolia-ammattikorkeakoulu²⁴, joka tarjoaa kurssin Monikulttuurinen opettajan ammatti -ammattitaidot ja työkalut opettamiseen monikulttuuristen ryhmien opettajille ja ohjaajille. Turun yliopistossa on monikulttuurisuuteen, maahanmuuttoon ja kotoutumiseen liittyviin kursseihin erikoistunut keskus opettajille ja muille maahanmuuttajien kanssa työskenteleville toimijoille²⁵. Oulun yliopisto tarjoaa kulttuurienvälisen opettajankoulutusohjelman (Intercultural Teacher Education, ITE), joka "vastaa monikulttuurisuuden ja globalisaation asettamiin haasteisiin opettajan ammatissa"²⁶. Helsingin aikuiskoulutuskeskus tarjoaa jatko-opintoja valmistamaan maahanmuuttajien lukutaidon opettajia. Toimijoille on tarjolla erilaisia kurseja, mutta niiden sisältö on hyvin vaihtelevaa, ja harvoilla maahanmuuttajien kanssa työskentelevillä toimijoilla on mahdollisuus käydä tällaisilla kursseilla. Jos vastaavia

²¹ <http://intertraine.eu>

²² Ibid

²³ <https://www.oaj.fi/politiikassa/maahanmuuttajien-koulutus/>

²⁴ <https://www.metropolia.fi/koulutukset/opetustoimi/monikulttuurinen-opettajuus/>

²⁵ <https://www.utu.fi/fi/yksikot/braheadevelopment/>

²⁶ https://www.oulu.fi/edu/intercultural_teacher_education

opintoja tehtäisiin yleisemmiksi, standardisoitaisiin tai ehkä tarjottaisiin verkossa (kuten InterTrainE-hankkeessa ajatellaan), useammilla toimijoilla olisi mahdollisuus osallistua.

Integraatiokoulutuksen osalta, josta osa on suomen kielen opintoja, tarjonnan määrä ei välttämättä riitä jatkuvasti kasvavalle harjoittelijoiden määrälle. Lisäksi on suositeltavaa, että koulutuslaitokset tekevät yhteistyötä ja etsivät tapoja käyttää resurssejaan ja tilojaan mahdollisimman tehokkaasti²⁷.

Pakolaisten ja maahanmuuttajien lukutaitoon ja kielen oppimiseen liittyvä tilanne Suomessa

Kuten edellä todettiin, arvioiden mukaan noin viidesosa Suomeen saapuvista turvapaikanhakijoista on lukutaidottomia. Tämä luku asettaa haasteita heidän kouluttajilleen, koska heidän on opittava lukemaan ja kirjoittamaan, mieluiten omalla kielellään, ennen kuin he voivat alkaa oppia suomen kieltä. Tämä on vaikeaa resurssien kannalta, koska turvapaikanhakijat ja pakolaiset tulevat monista eri maista, eikä opettajille ole riittävästi resursseja eikä myöskään pakolaisille, jotta nämä saisivat tarvitsemaansa henkilökohtaista opetusta ja tukea. Suomi on monimutkainen kieli, jota on vaikea oppia, etenkin ihmisille, joilla on alhainen koulutustausta tai heikko lukutaito – se vie aikaa myös koulutetuimmille oppijoille.²⁸

Suurin osa ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajista puhuu suomea. UTH-tutkimuksen mukaan²⁹ lähes viidennes pakolaisista ja turvapaikanhakijoista katsoo, että kielikoulutus ei ole riittävää Suomessa. Kaikille maahanmuuttajille on olemassa paljon mahdollisuuksia kotoutumiskoulutukseen sekä valmistavaan ja kielikoulutukseen. Hallitus tarjoaa pakolaisille ilmaista integraatiokoulutusta ja suomen kielen kurseja tarjoamalla tukea eri aikuiskoulutuslaitosten tarjoamille kurseille³⁰, mutta kattavien kurssien ja koulutuksen tarjoaminen, joilla varmistetaan korkea kielitaito, on vaikeaa.

Koska työllisyys on yksi maahanmuuttajien merkittävästä haasteista, suositellaan, että suomen kielen opintoja kehitetään suuntaan, joka perustuu enemmän työn ja työmarkkinoiden tarpeisiin. Opetuksesta tulisi tehdä enemmän työkeskeistä yhdistämällä aineen ja suomen kielen koulutus samanaikaisesti.

²⁷https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/188626_koto_koulutusmalleja_2017_final.pdf

²⁸ <https://www.kaleva.fi/lindstrom-islle-lukutaidottomien-turvapaikanhakijo/1773784>

²⁹ <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/uth-ulkomaista-syntyperaa-olevien-tyo-ja-hyvinvointi-tutkimus>

³⁰ Eri laitokset tarjoavat suomen kielen kurseja, esim. <http://www.eira.fi/fi/tule-opiskelemaan/suomen-kielen-kurssit-maahanmuuttajille/>, <https://www.omnia.fi/hae-oppimaan/espoon-tyovaenopisto/kiellet/suomi-toisena-kielena>

Maahanmuuttajaopiskelijoille tulisi myös tarjota enemmän korkealaatuisia harjoittelupaikkoja ja mahdollisuuksia suomalaisissa työympäristöissä, esim. oppilaitosten ja suomalaisten yritysten yhteistyön kautta.³¹

Integraatio on haastavaa, kun kielitaito on hyvin alhainen tai sitä ei ole ollenkaan. Monet maahanmuuttajat / pakolaiset keskeyttävät koulunkäynnin peruskoulutuksen jälkeen, yleensä haluessaan aloittaa työnteen. Monet nuoret maahanmuuttajat eivät uskalla hakea opiskelupaikkoja heikon suomen kielen taitonsa vuoksi tai koska heidän koulutustasonsa ei heidän mielestään ole riittävän hyvä.³²

Maahanmuuttajien / pakolaisten kielten oppimiseen tarkoitettujen kansallisten digitaalisten työkalujen kartoitus

Tässä osiossa kumppanit kartoittivat verkko- ja interaktiivisia työkaluja, jotka ovat tällä hetkellä käytettävissä kohdekielten oppimiseen. Näitä luokkia ovat:

1. Oppimisalusta / -portaali
2. Verkkosivusto
3. Sovellus
4. Blogi
5. eBook / Verkkokirjasto
6. Verkkokoulu
7. Video

Tässä esitämme analyysin kunkin työkalutyypin yleisestä tilanteesta suomen kielellä. Emme sisällyttäneet lukutaitotyökaluja, koska niitä ei ollut saatavilla verkossa useissa kumppanimaissa tai vain hyvin vähän. Siksi tässä käsitellyt työkalut ja projektialustalla käytettävissä olevat työkalupakit sisältävät pääasiassa kielen oppimisen työkalut perus- ja edistyneemmillä tasoilla, ja työkalujen käyttö edellyttää lukutaitoa.

Kaikki seuraavat Suomen kohdalla analysoidut sekä muiden partnerimaiden työkalut on raportoitu IntegrAction-projektin verkkosivustolla sekä Tool4aLLs-osiossa. Kunkin partnerimaan kohdalla on mahdollista tutkia luetteloa valituista työkaluista, jotka on jaettu toimijoille tarkoitettuihin työkaluihin ja pakolaisille / turvapaikanhakijoille

³¹ http://www.helsinki.fi/urapalvelut/ONE_BSR/kielimuurin_yli_raportti.pdf

³² <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/kotoutuminen-ja-osallisuus/koulutus-ja-kielitaito>,
http://www.helsinki.fi/urapalvelut/ONE_BSR/kielimuurin_yli_raportti.pdf

tarkoitettuihin työkaluihin. Molemmista on saatavilla kaikki tiedot, jotka on voitu tunnistaa jokaisesta työkalusta (tarjotut kielitasot, taitovaatimus, sertifioidut kurssit ja maksut tai kustannukset).

Blogi

Tutkimuksemme mukaan suomen kielen oppimiseen ei ole tarjolla runsaasti blogeja. Valittiin seitsemän blogia, jotka sisälsivät hyödyllisiä vinkkejä, neuvoja, kielioppia ja harjoituksia suomen kielen käyttämiseen. On myös joitain englanninkielisiä blogeja, jotka keskittyvät suomalaiseen kulttuuriin, mutta tässä keskitymme niihin, jotka keskustelevat tai opettavat suomen kieltä. Yhden on kirjoittanut suomalainen oppija, joka haluaa auttaa muita oppimaan suomen kielen hyödyllisten vinkkien avulla, toisen suomalainen opettaja ja yksi niistä on kokoelma harjoituksia eri lähteistä. Yksi niistä on korkeakoulun laatima blogi, joka on tarkoitettu edistyneille opiskelijoille. Yksi blogeista on suomalaisten oppijoiden yhteisö, joka sisältää kirjoituksia ja vinkkejä suomen kielestä, materiaalista sekä yhteisötapahtumista. Blogit on tarkoitettu kielenoppijoille, mutta myös opettajat voivat hyötyä niistä. Kaksi blogia on tarkoitettu aloittelijoille / keskitasolle, joista kolme sisältää materiaalia kaikille tasoille, ja kaksi niistä on tarkoitettu erityisesti edistyneille suomen kielen opiskelijoille. Suurin osa blogeista keskittyy kielioppiin ja kieliin – kolme niistä keskittyy vain kieliopin sääntöihin ja harjoituksiin – mutta kaksi niistä sisältää myös muuta materiaalia suomalaisesta kulttuurista.

Sovellus / Pelillistetty oppimissisältö

Suomen kielen oppimiseen on tarjolla noin 40 sovellusta, joten vaihtoehtoja on jonkin verran, vaikkakaan ei läheskään niin paljon kuin laajemmille ja suosituimmille kielille. Monet näistä sovelluksista ovat sanakirjoja toisesta kielestä suomeksi tai teemakeskeisiä sovelluksia. Olemme valinneet tähän yksitoista sovellusta ja kaksi verkkosivua, joissa on pelillistettyä oppimissisältöä (pelimäinen kielikurssi tai peli, jota voidaan käyttää verkkosivuston kautta), jotka ovat hyviä yleiseen suomen kielen oppimiseen tai jotka ovat suosittuja tai saaneet hyvät arvostelut. Näistä 13 sovelluksesta suurin osa on tarkoitettu aloittelijoille, jotka oppivat suomea, ja neljä on joko keskitasolle tai kaikille tasoille. Suurin osa niistä ei ole CEFR-kehystason mukaisia. Erityisesti Memrise ja WordDive ovat suosittuja kielenoppimissovelluksia, ja ne tarjoavat myös suomen kielen kurseja. Kuusi sovelluksista keskittyy ensisijaisesti tai vain sanaston oppimiseen, kun taas muilla on monipuolisempia harjoituksia jopa kielioppiin, ymmärtämiseen jne. Finnish in a month, Moving Languages ja LinGo Play ovat tutkimuksen mukaan sisällöltään monipuolisimpia, sisältävät myös kieliopp- ja muita harjoituksia. Suomipassi on

hyödyllinen myös sanojen ja lauseiden käytön oppimisessa jokapäiväisessä elämässä ja sisältää interaktiivisen toiminnon, jossa opiskelijat voivat saada opintopisteitä suomen kielen käytöstä tosielämän tilanteissa (Turun yliopiston opiskelijoille). Kaikki sovellukset ovat ilmaisia käyttää, paitsi WordDive ja Memrise, joista joudut maksamaan yhden ilmaisen kurssin alussa tai sen jälkeen.

e-kirja

Suomenkielisen oppimisen e-kirjoja ei ollut niin paljoa, mutta Selko.fi-verkkosivustolla on useita lyhyitä e-kirjoja, jotka on kirjoitettu helpolla suomen kielellä. Kokoelma faktakirjoja vaihtelee esimerkiksi linnuista ja eläimistä hautajaisiin ja muihin aiheisiin. Selko.fi tarjoaa myös joukon satukirjoja, helpoksi suomeksi. Kaikki nämä kirjat on tarkoitettu suomalaisille aloittelijoille tai alemmalle keskitasolle. Valitsimme myös kaksi muuta resurssia - yhden e-kirjan ja yhden digitaalisen tarinan. E-kirja on erityisen mielenkiintoinen, Hauska Tavata! Opin Suomea on aloittelijoiden kielikurssi, jonka tarkoituksena on tarjota suomen perustiedot turvapaikanhakijoille hauskojen, helppojen ja havainnollistettujen esimerkkien avulla jokapäiväisistä tilanteista. Digitaalinen tarina Miten Karhu Menetti Häntänsä on risteytys elokuvan ja sarjakuvan välillä, se yhdistää eri medioita ja sitä voidaan käyttää spontaaniin opiskeluun. Sen on kehittänyt Kehitysvammaliitto, Äly- ja kehitysvammaisten yhdistys, ja siksi se on kirjoitettu suoraviivaisella tavalla, ja kieltä on helppo seurata. Kaikki resurssit ovat vapaasti käytettävissä eivätkä vaadi rekisteröitymistä.

Video/ Podcast

Tässä luokassa löytyi vain kaksi videokirjastoa, yksi podcast ja kaksi videosarjaa, jotka ovat hyödyllisiä suomen kielen oppimisessa. Videokirjastot Suomi Taskussa ja Supisuomea ovat alustoja, joissa on suomen kieltä ja kulttuuria käsittelevää videomateriaalia, jotka on tarkoitettu suomalaisten oppijoiden käyttöön. Silti se on hyödyllinen resurssi myös suomen kielen kouluttajille. Suomi Taskussa sisältää yhteistyössä tehtyjä videoita, jotka liittyvät suomen ja suomalaisen kulttuurin oppimiseen. Heillä on materiaalia kaikille oppijoiden tasoille. Sivustot ovat ilmaisia, eikä rekisteröitymistä vaadita. Videosarja Opi Suomea Gimaran Kanssa ja Opi suomea! ovat laadukkaita videosarjoja, jotka opettavat suomen kielen perusteita - kielioppia, sanastoa ja puhumista. On myös monia yksittäisiä videoita suomen kielen oppimiseen tai aiheeseen liittyen, mutta emme ole sisällyttäneet niitä, koska ne ovat yleensä lyhyitä ja tarjoavat vaihtelevaa sisältöä. Tietysti monia videoita sisältyy myös oppimisalustoihin, jotka on lueteltu tässä alustan ja verkkosivuston luokassa.

Videoresurssien lisäksi Finnishpod101 on verkkopalvelu, joka tarjoaa pääsyn videoihin ja audio-podcasteihin, jotka auttavat suomen kielen oppimisessa. Suuri osa niiden sisällöstä on ilmaista, mutta osa kehittyneemmästä sisällöstä vaatii maksua.

Oppimisalusta/-portaali

Tähän luokkaan kuuluu monia monipuolisia verkkoresursseja, joita ei voida luokitella toisin, ja tässä olemme valinneet 13 verkkosivustoa. Ne eivät ole koulutusalan tai kurssin muodossa, vaan materiaaliltaan ja sisällöltään vaihtelevampia. Vain yksi verkkosivustoista on tarkoitettu yleiseen kielen oppimiseen ja sisältää muita kieliä, kun taas muut ovat nimenomaan suomen kielen oppimista varten. Verkkosivustojen materiaalin taso vaihtelee myös - vain yksi verkkosivustoista on tarkoitettu aloittelijoille, viisi aloittelijoille ja keskitasolle, kaksi keskitason oppijoille ja kaksi keskitasolle / edistyneille ja kaksi kaikille tasoille. Mikään verkkosivusto ei omaksu CEFR-kehystasoja. Kolme niistä keskittyy kieliopin oppimiseen, Selkoutiset on uutissivusto, joka sisältää ulkomaalaisille helppoja suomenkielisiä uutisia, ja YKItreenit on verkkosivusto, joka sisältää oppimateriaalia YKI-testiä varten harjoitteluun, joka on virallinen suomalainen testi ulkomaalaisille. Selkosivut on hyödyllinen verkkosivusto, joka tarjoaa käytännön tietoa Suomesta helpolla suomen kielellä. Homma Hankassa antaa erityistä materiaalia työntekoa varten. Kaksi verkkosivustoa tarjoaa pelejä suomen kielen oppimiseen. Yksi niistä on Digital Dialects -yrityksen tarjoama, ja se tarjoaa monia erilaisia pelejä suomeksi, ja toinen, Papunet, tarjoaa erilaisia yksinkertaisia pelejä ja harjoituksia, kuvia ja tekstejä, jotka soveltuvat suomen kielen oppimiseen sekä myös oppimisvaikeuksista kärsiville. Kaikki verkkosivustot on tarkoitettu suoraan maahanmuuttajien käytettäväksi, mutta ne sisältävät myös hyödyllistä materiaalia kouluttajille. Kaikki verkkosivustot ovat vapaasti käytettävissä.

Verkkokoulu/-kurssi

Eri kielikoulut ja oppilaitokset tarjoavat monia suomen kielen kursseja, joita tarjotaan verkossa. Tutkimuksemme mukaan ei ole monia kielikouluja, jotka tarjoavat vain verkkokursseja, mutta jotkut kielikoulut, joissa on lähinnä kontaktiopetusta, pitävät myös verkkokursseja. Olemme listanneet tähän kahdeksan laitosta ja kielikoulua, joilla on oppitunteja verkossa, ja opettaja opettaa verkkomenetelmien ja -alustojen kautta. Suomen kirjastoverkko Helmet tarjoaa kaksi kurssia, yksi on yksityisen kieliyrityksen ehdotettu kurssi, kolme tarjoajaa aikuiskoulutuskeskuksia ja yksi palveluntarjoaja on Aalto-ammattikorkeakoulun avoin yliopisto. Suurin osa näistä laitoksista tarjoaa monia muita suomen kielen kursseja, osa niistä myös verkossa. Nämä kurssit ovat kaikki

saatavilla maksua vastaan ja edellyttävät rekisteröitymistä.

Voimme päätellä, että suomen kielen oppimiseen on tarjolla useita alustoja ja verkkosivustoja, joista suurin osa on luotu nimenomaan suomen kielen oppimiseen, ja jotkut ovat suosittujen yritysten tarjomia, jotka laativat kielikursseja yleensä. Myös suomen kielen oppimiseen tarkoitettuja sovelluksia tarjotaan, vaikkakaan ei siinä määrin kuin monilla muilla kielillä. Jotkut tässä valitut sovellukset ovat saaneet erittäin hyvät arvostelut, ja niiden käyttö on erittäin helppoa ja tehokasta suomen kielen oppimiseksi. Suomen kielen oppimiseen ei ole paljoakaan muuta sisältöä tarjolla, kuten videoita tai blogeja, johtuen todennäköisesti siitä, että suomi on pieni kieli, jolla ei ole niin paljon oppijoita kuin suosituimmilla eurooppalaisilla kielillä. Verkkokursseja tarjoavat myös kirjastot ja aikuiskoulutuskeskukset sekä yksityiset organisaatiot. Silti, koska kaikki nämä kurssit edellyttävät kurssimaksun maksamista ja ilmoittautumista, emme pystyneet tutkimaan niitä tarkemmin.

Johtopäätökset

Maahanmuuttajien / pakolaisten ja toimijoiden kohtaamat ongelmat kielen oppimisessa

Kuten kaikissa Euroopan maissa, kaikissa kumppanimaissa on paljon maahanmuuttajia / pakolaisia, jotka saapuvat maahan ja joiden on opittava paikallinen kieli integroituaan yhteiskuntaan, löytääkseen työpaikan ja pystyäkseen elämään täyttä elämää. Merkittävä osa väestöstä kaikissa kumppanimaissa on maahanmuuttajia: 7,1% Suomessa, 7,8% Kreikassa ja 8,7% Italiassa ja 26% Saksassa. Maahanmuuttajien yleisyys yhteisössä tekee maahanmuuttajien kotouttamisesta ja kielitaidon kehittämisestä olennaisen tärkeän kysymyksen kaikkialla Euroopassa.

Joitakin **tärkeimmistä ongelmista, joita toimijat kohtaavat maahanmuuttajien ja pakolaisten kielen oppimisessa Suomessa** ja monissa muissa kumppanimaissa, ovat:

- Erot koulutustasossa ja kielitaustassa, kuten alhainen koulutustaso lähtömaissa (tämä tekee tarvittavan tuen antamisesta kaikille haastavampaa)
- Muut kielelliset ongelmat, kuten erilaisten aakkosien käyttö
- Samoille kurseille osallistuvien lukutaidon ja kielitasojen heterogeenisuus resurssien puutteen vuoksi
- Työmateriaali ei sovellu erittäin heterogeenisille käyttäjille.

- Virallisten opetuskäytäntöjen puute
- Paikallinen kieli monissa maissa; toimijat kohtaavat lukuisia materiaaleja ja kurssimuotoja
- Johdonmukaisen ja korkealaatuisen koulutuksen puute maahanmuuttajia opettaville kielenopettajille paitsi kielen opettamiseksi myös erityisesti turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten kokemusten psykologisten, kulttuuristen, poliittisten ja sosiaalisten näkökohtien käsittelyä.
- Varojen puute paikallisen kielen opettamiseen ja kotouttamiseen.
- Jopa maissa, jotka tarjoavat maahanmuuttajille lainmukaisia moduuleja paikallisten kielten oppimiseksi, lakisääteiset kurssit eivät aina riitä kielen oppimiseen vaaditulle tasolle työllisyyden takaamiseksi. Jatko-opinnot saattavat olla joillekin maahanmuuttajille liian kalliita ja vaikeita, ja tämä asettaa haasteita heidän työpaikoilleen ja kotoutumiselleen
- Tarve löytää palkkatyötä: monet osallistujat keskeyttävät kurssit ryhtyäkseen tekemään työtä ja tukeakseen perheitään taloudellisesti.

Joitakin tärkeimmistä ongelmista, joita **maahanmuuttajat kohtaavat lukutaidon suhteen Suomessa** ja monissa muissa kumppanimaissa, ovat:

- Lukutaidottomuuden syiden (kulttuurinen, taloudellinen, kognitiivinen) ja sen eri tasojen perusteellisen tutkimuksen puute
- Puute koulutusohjelmista, jotka sisältävät analyysin maahanmuuttajien taidoista, potentiaalista, kokemuksesta, toiveista; maahanmuuttajien muille tiedoille ja taidoille ei anneta juurikaan merkitystä
- Riittävän koulutuksen puute, jossa otetaan huomioon yksilön peruskoulutus ja koulutus
- Harvat lukutaidottomille opiskelijoille tarkoitetut lukutaitokurssit alkuperäiskielellä ja koulukurssien puute erityisellä tuella
- Oppisopimuspolkujen puute yhdistettynä yleisen kielitaidon kehittämisen kannalta hyödyllisiin kursseihin

Jopa niille maahanmuuttajille / pakolaisaikuisille, jotka ovat lukutaitoisia ja hankkineet paikallisen kielen perustiedot, kielen oppimisessa on monia vaikeuksia ja rajoituksia.

Joitakin **maahanmuuttajien ja toimijoiden kohtaamista kielenoppimisen ongelmista Suomessa** ja muissa kumppanimaissa ovat:

- Vaikeudet saada työtä ainakin halutulla alalla kielirajoitusten tai sosiaalisten rajoitusten takia
- Taloudellinen tausta ja tilanne vaikuttavat maahanmuuttajan mahdollisuuteen ja motivaatioon osallistua kursseille ja oppia kieltä
- Pääsy useille tavallisille koulutuskursseille ei ole mahdollinen tarvittavien taitojen ja vaatimusten puuttuessa (tietokoneen käytön hallitseminen, aikataulut ja liikkumisen logistiset ongelmat, vähäiset henkilökohtaiset resurssit kielikurssien maksamiseen)
- Kulttuuri- ja perheongelmat, jotka rajoittavat integraatiota
- Rajoitetut oppimistilanteet, jotka suosivat osallisuutta; heterogeenisten ryhmien puute, joissa maahanmuuttajat ovat tekemisissä samanikäisten paikallisten opiskelijoiden kanssa
- Vaikeus ymmärtää koulu- ja kielikirjoja, heterogeeninen aineisto, joka ei sovi kaikille opiskelijoille, henkilökohtaisen tuen puute
- Kunnille on tarjolla rajallista rahoitusta paikallisen kielen opettajien koulutuskurssien järjestämiseen.

Kun otetaan huomioon konsortion esittämä tutkimus, **tiivistelmä maahanmuuttajien ja pakolaisten kanssa työskentelevien toimijoiden kollektiivisista parannustarpeista** on seuraava:

- L2-opetuspalvelu arvioidaan uudelleen "peruspalveluksi"
- Kohdennettu koulutus toimijoille sopivista menetelmistä uuden kielen opettamiseksi pakolaisille ja maahanmuuttajille
- Opettajilla tulisi olla tietoa maahanmuuttajien taustoista, kulttuurista ja kielistä
- Jatko-opinnot maahanmuuttajien lukutaidon opettajille tulisi yhdenmukaistaa ja mahdollistaa verkossa
- Glottodidaktinen koulutus ja erikoistunut opetus ja johtaminen ei-homogeenisille tai heikommassa asemassa oleville ryhmille
- Tieto Euroopan neuvoston ehdottamista suuntaviivoista, työkaluista, ohjelmista ja standardeista kielen opettamiseksi integraation välineenä, ja erityistiedot oppilaitosten suorittamista tehtävistä ja oikeuksista

- Kielikouluttajien ja -toimijoiden, kuten muidenkin humanitaaristen avustustyöntekijöiden, tulisi käydä erityisissä työpajoissa ja valmiuksien kehittämisseminaareissa heidän oman kulttuuritaitonsa parantamiseksi työskenneltäessä pakolaistaustaisten ihmisten kanssa.

Joitakin **parannusehdotuksia luokassa** voisi olla:

- Sekoitettut toisen kielen kurssit, joissa käytetään sekä henkilökohtaista että etäopetusta ilmaisten verkkoalustojen kautta
- Koulunkäynnin ulkopuolella toteutettavat koulutustoiminnot, jotka edistävät perheiden osallistumista yhteistyöhön perustuvaan oppimiseen kommunikoivan ja leikkilisen toiminnan avulla
- Uusien monikulttuuristen oppimisympäristöjen ja kielipajojen käyttöönotto käyttäjien, erityisesti lasten, kannustamiseksi.

Verkkotyökalut kielen opiskeluun

Kielen oppimisen verkkotyökalujen analyysien perusteella kumppaneiden tutkimat ja projektin lopulliseen työkalupakettiin sisältyvät resurssit vaihtelevat. Joissakin maissa on paljon enemmän resursseja, etenkin näkyvämmille ja laajemmin käytetyille kielille. Matkapuhelintekniikan hämmästyttävä kehitys on tehnyt matkapuhelimista olennaisen osan kielen oppimista kaikissa Euroopan maissa, ja tämä näkyy monissa kielenopetuksessa käytettävissä olevissa sovelluksissa kaikissa kumppanimaissa.

Suomeksi on olemassa useita alustoja ja verkkosivustoja, joista suurin osa on erityisesti luotu suomen kielen oppimiseen, ja jotkut ovat suosittujen yritysten tarjoamia, jotka tekevät kielikursseja yleensä. Myös suomen kielen oppimiseen tarkoitettuja sovelluksia on tarjolla, vaikkakaan siinä määrin kuin monilla muilla kielillä. Suomen kielen oppimiseen ei ole niin paljon erilaista lisäsisältöä, kuten videoita tai blogeja, todennäköisesti koska suomi on pieni kieli, jolla ei ole niin paljon oppijoita kuin suosittumia eurooppalaisia kieliä.

Kaiken kaikkiaan tarjotut resurssit olivat heterogeenisiä kaikissa maissa, ja huomattavasti pienemmällä kielillä, kuten suomella, oli vähemmän resursseja monissa luokissa, vaikka käytettävissä on myös monia korkealaatuisia resursseja. Sen sijaan suosituilla kielillä, kuten saksa, oli monenlaisia resursseja erityyppisillä ja eri tasoilla, ja ne oli omistettu nimenomaan

saksan oppimiseen. Projektissa kerättyjen työkalujen perusteella on myös selvää, että työkalut on suunniteltu monille eri kielitasoille. Lähteiden ja tutkimuksen vaihtelevuus osoittaa, että on tarpeen kehittää kattava työkalupakki, joka esittelee tärkeimmät kielenoppimiseen käytettävissä olevat työkalut kussakin maassa. IntegrAction-projektissa kehitetty Toolkit tarjoaa helppokäyttöisen portaalin, jolla on pääsy kaikkiin kumppaneiden keräämiin työkaluihin, joita on tällä hetkellä saatavilla verkossa maahanmuuttajille ja pakolaisille kohdemaiden kielten oppimiseen, sekä resursseja toimijoille.

Viitteet

- ▶ Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL (2020). Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus. Saatavilla: <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/kotoutuminen-ja-osallisuus/koulutus-ja-kielitaito>
- ▶ Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL (2014). UTH - Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi -tutkimus. Saatavilla: <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/uth-ulkomaista-syntyperaa-olevien-tyo-ja-hyvinvointi-tutkimus>
- ▶ Opetus- ja kulttuuriministeriö (2020). Peruskoulu. Saatavilla: <https://minedu.fi/en/comprehensive-school>
- ▶ Opetus- ja kulttuuriministeriö (2020). Maahanmuuttajien koulutuksen kehittäminen. Saatavilla: <https://minedu.fi/maahanmuuttajien-koulutuksen-kehittaminen>
- ▶ Opetushallitus, OPH (2017). Päivitetyt kotoutumiskoulutuksen toteutumismallit 2017. Saatavilla: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/188626_koto_koulutusmalleja_2017_final.pdf
- ▶ Intercultural Training for Educators Erasmus+ -projekti. Saatavilla: <http://intertraine.eu>
- ▶ Kemi, K. (2019). "Aikuisten maahanmuuttajien oppimisen tuen kehittäminen. Kieli, koulutus ja yhteiskunta", 10(6). Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-lokakuu-2019/aikuisten-maahanmuuttajien-oppimisen-tuen-kehittaminen>
- ▶ "Lindström IS:lle: Lukutaidottomien turvapaikanhakijoiden kotouttaminen iso ongelma" In *Kaleva* (10.2.2016). Saatavilla: <https://www.kaleva.fi/lindstrom-islle-lukutaidottomien-turvapaikanhakijo/1773784>

- ▶ Maahanmuuttajien Helsinki. Aikuisten perusopetus (2019). Saatavilla: <https://www.hel.fi/maahanmuuttajat/fi/kasvatus-ja-koulutus/aikuisten-perusopetus/>
- ▶ Maahanmuuttajien Helsinki. Valmistava opetus (2018). Saatavilla: <https://www.hel.fi/maahanmuuttajat/fi/kasvatus-ja-koulutus/koululaiset/valmistava-opetus/>
- ▶ Opettajien ammattijärjestö OAJ (2020). Maahanmuuttajien koulutus. Saatavilla: <https://www.oaj.fi/politiikassa/maahanmuuttajien-koulutus/>
- ▶ Tilastokeskus (2019). Ainakin neljännes ulkomaalaistaustaisista suorittanut korkeasteen tutkinnon. Saatavilla: https://www.stat.fi/til/vkour/2018/vkour_2018_2019-11-05_tie_001_fi.html#:~:text=Vuonna%202018%20korkea%E2%80%93asteen%20tutkinno,n,oli%2024%20prosenttia%20suomalaistaustaisesta%20v%C3%A4est%C3%B6st%C3%A4
- ▶ Tilastokeskus (2017). Immigration rose to a new record level in 2016. Saatavilla: https://www.stat.fi/til/muutl/2016/muutl_2016_2017-05-17_tie_001_en.html
- ▶ Tilastokeskus (2020). Population. Saatavilla: https://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto_en.html
- ▶ Tilastokeskus (2020). Vieraskieliset. Saatavilla: <http://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/vieraskieliset.html>